

Prof. dr hab. Wojciech J. Cynarski
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej,
Uniwersytet Rzeszowski

Rzeszów, 23 grudnia 2022

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgra Andrzeja Kędry

Analiza ogólna i szczegółowa walki sportowej w ju-jitsu podczas mistrzostw świata w formule fighting w odniesieniu do wszystkich zawodników, medalistów oraz Reprezentacji Polski

Autor rozprawy

Jest dobrym zwyczajem akademickim, aby najpierw przedstawić człowieka – autora danego dzieła. To będzie w większym stopniu rolą Promotora. Chcę jednak zwrócić uwagę na istotne kwestie i jednocześnie wspomnieć o własnych zainteresowaniach naukowych.

Pana magistra Andrzeja Kędrę znam, jako jednego z najlepszych w Polsce trenera *jujutsu* sportowego, a więc jako praktyka sportu z licznymi sukcesami. Jest to jak najbardziej godne poparcia, gdy człowiek sportu sięga po wiedzę nauk o sporcie i szerzej – nauk o kulturze fizycznej. Tym bardziej, gdy wchodzi on głębiej w naukę zmierzając do zdobycia stopnia naukowego doktora.

Co istotne, Promotor tegoż Doktoranta – prof. dr hab. Tadeusz Ambroży – jest wybitnym specjalistą w obszarze badań sportów walki, a *jujutsu* sportowego w szczególności. Wiedzę wynikającą z własnego praktycznego doświadczenia w tym szczególnym sporcie, zwłaszcza w połączeniu z bardzo dobrym warsztatem empirycznym, trudno jest przecenić. Tym bardziej bezzwłocznie i z wielkim zainteresowaniem podjąłem się czytania i oceny tej dysertacji. Rzec dotyczy tematu i problemu ważnego dla praktyki sportowego *jujutsu*, więc także moich wieloletnich zainteresowań, doświadczenia praktycznego i badawczego.

Walki rozegrane podczas MŚ JJIF we Wrocławiu, które to mistrzostwa były sukcesem reprezentacji Polski, stanowią materiał badań. Otóż jako długoletni praktyk i działacz *jujutsu* miałem zaszczyt obserwować wówczas te zawody z VIP-roomu, będąc gościem honorowym. Jednak Kandydat do stopnia doktora nie poprzestał na analizie nagrań z tych walk.

Podejście teoretyczne

Autor rozprawy opiera się głównie na teorii treningu i teorii walki sportowej, co jest ważną częścią teorii sportu. Znajdujemy tu ciekawą koncepcję treningu holistycznego prof. T. Ambrożego, nawiązania do mojej teorii sztuk walki oraz między innymi – do znakomitego dorobku ś.p. prof. S. Sterkowicza. Trening analizowany jest jako szkolenie techniczno-taktyczne (w rozdziale 1) oraz jako kształtowanie sprawności motorycznej (w rozdziale 4).

Wprowadzenie bazuje, chociaż nie zostało to wyrażone *explicité*, na Ogólnej Teorii Sztuk / Sposobów Walki / *General Theory of Fighting Arts*. *Vide*:

Cynarski W.J. (2019), *Sztuki walki i sporty walki. W kierunku ogólnej teorii*, Wydawnictwo Naukowe „Katedra”, Gdańsk.

Odwołuje się też do kanonu przygotowania w sportach walki, a więc teorii treningu aplikowanej do szkolenia w sportach walki. Autor czerpie też z literatury przedmiotu, przedstawiając szeroki przegląd literatury – licznych prac empirycznych (podrozdział 1.2).

Struktura pracy

Przygotowana przez magistra Andrzeja Kędrę rozprawa składa się – w części głównej – z Wprowadzenia (1) i sześciu kolejnych rozdziałów: 2) Cel pracy (określenie celu badań); 3) Pytania badawcze; 4) Materiał i metody badawcze; 5) Wyniki; 6) Dyskusja; 7) Wnioski. Do tego dochodzą: Piśmiennictwo, Źródła internetowe, Wykaz skrótów i terminów, streszczenia, spisy tabel i rycin, oraz załączniki. Jest to struktura poprawna i przejrzysta, typowa dla prac empirycznych.

Rozdział czwarty, dość rozbudowany, opisuje zastosowaną metodologię badań. Piąty, podzielony na cztery podrozdziały, ukazuje wyniki badań własnych oraz ich interpretację. W szóstym rozdziale znajdujemy Dyskusję wyników. Zakończeniem i podsumowaniem są Wnioski.

Strona metodologiczna

Wieloaspektowe omówienie tytułowego zagadnienia nie było zadaniem łatwym. Metodologii badań poświęcony został rozdział czwarty. W zastosowanej metodologii niewątpliwie wykorzystano analizę treści literatury przedmiotu, analizę dokumentów, analizę treści przekazów masowych (netografia – strony internetowe), oraz własną wieloletnią obserwację uczestniczącą w polskim i międzynarodowym środowisku sportowego *jujutsu*. Ponadto wystąpiła tu analiza dokumentów – regulaminów sportowych. Metoda monograficzna

wykorzystuje różne kategorie źródeł i opracowań naukowych, i tu właśnie coś takiego zostało z powodzeniem zastosowane.

Zasadniczo jednak jest to opracowanie empiryczne – analiza nagrań filmowych z MŚ JJIF, które odbyły się w roku 2016, z wykorzystaniem arkusza obserwacyjnego. Łącznie było to 229 walk z udziałem 132 zawodników z 49 państw. Analizie poddano wskaźniki wyszkolenia techniczno-taktycznego – aktywność, skuteczność i efektywność ataku oraz kary sędziowskie. Dodatkowo reprezentanci Polski zostali poddani testom sprawności, badaniu składu ciała i pomiarom w zakresie fizjologii wysiłku. Dane zostały opracowane w programie Statistica z zastosowaniem statystyki opisowej oraz odpowiednich testów i korelacji rang Spearmana. Przyjęto łącznie 10 wskaźników aktywności i skuteczności działań. Zastosowano też adekwatną analizę statystyczną.

Kandydat ambitnie postawił 21 pytań badawczych. Tak więc głównym, poznawczym celem było poszukiwanie odpowiedzi na te pytania.

Uwagi o treści rozprawy

Podrozdział 1.1. nosi tytuł: „Historia ju-jitsu i podział technik stosowanych podczas walki w odmianie *fighting*”. Właściwie nie na tu opisu historii, poza dość oczywistą konstatacją o walce wręcz i jej odwiecznym uprawianiu. Ale też historia nie jest tu potrzebna. Rzec bowiem nie dotyczy tradycyjnego, starojapońskiego *jujutsu*, lecz nowoczesnej dyscypliny sportowej. Jej specyfika została tu trafnie ukazana. Otóż *jujutsu* sportowe bardzo różni się od *jujutsu* klasycznego, tradycyjnego.

Autor dysertacji przyjął zapis angielski, dość często stosowany – „ju-jitsu”. Ja jestem bardziej przyzwyczajony do stosowanej w samej Japonii transkrypcji – *jūjutsu* (pierwsza głoska długa – litera *ū* za znakiem diakrytycznym, druga samogłoska krótka, zanikająca). Zapis zastosowany przez Autora rozprawy jest jednak poprawny, skoro PZJJ i JJIF w swych nazwach stosują właśnie transkrypcję „ju-jitsu”. *Vide*:

- Cynarski W.J. (2006), *Ekspertyzy i opinie dla PZJJ*, ”Ido Movement for Culture”, vol. 6, pp. 110-112.
- Cynarski W.J. (2007), *Opinia biegłego dotycząca formuł sportowych w jūjutsu*, ”Ido Movement for Culture”, vol. 7, pp. 182-184.

Opis zastosowanej metodologii nie budzi zastrzeżeń. Wyniki zostały opisane w czterech podrozdziałach. Gigantyczna praca Autora tej rozprawy zilustrowana jest na 83 rycinach, a dane zestawione zostały w 88 tabelach.

Bardzo ciekawa jest opisana tu Dyskusja (rozdział VI). Jako, że jest to praca empiryczna, w dyskusji zostały przeanalizowane wyniki podobnych badań innych autorów. Takie porównanie tychże do wyników badań własnych pozwoliło na bardziej jednoznaczne wskazanie na *novum* – jaką nową wiedzę wnosi do stanu wiedzy omawiana dysertacja.

Znaczącym walorem jest tu zwłaszcza bliski związek z praktyką sportu (przygotowanie techniczno-taktyczne, teoria walki sportowej w przełożeniu na pracę trenera). We Wnioskach (rozdział VII) wypunktowano 21 konkretnych konkluzji z przeprowadzonych badań własnych (s. 131-133) oraz jeszcze dodatkowo - wnioski aplikacyjno-wdrożeniowe (s. 133). Ponieważ badano zawodników kadry narodowej, ma to duże znaczenie dla dalszego podnoszenia potencjału reprezentantów Polski i osiągnięcia kolejnych sukcesów sportowych. Jest to więc nowa wiedza, o wartości zarówno poznawczej (dla teorii sportu), jak i aplikacyjnej – dla praktyki świata sportowego *jujutsu*.

Całość stanowi interesujące ujęcie wieloaspektowe. Badanie zostało przeprowadzone na zawodnikach elity sportowej *jujutsu* – polskiej i światowej. Wartość aplikacyjna tej pracy została ukazana zwłaszcza we Wnioskach.

Stan wiedzy analizowany jest w podrozdziale 1.2. i w Dyskusji (rozdział 6). To dość szerokie omówienia stanu wiedzy stanowi też wartość autoteliczną tej rozprawy.

Bibliografia i omówienie stanu wiedzy

Bibliografia podzielona jest na dwie części: 1) Piśmiennictwo i 2) Źródła internetowe. Zestawienie literatury zawiera 178 pozycji, głównie artykuły naukowe, ale też publikacje konferencyjne (s. 134-150). Zwłaszcza bogato reprezentowane są najważniejsze specjalistyczne periodyki, krajowe i światowe. Natomiast netografia dotyczy jedynie stron PZJJ i JJIF, co można tu uznać za wystarczające.

Jest to dobrze opracowany zbiór prac literatury przedmiotu, zarówno polskich jak i obcojęzycznych; dobór właściwy i wystarczający. Aczkolwiek można byłoby dodatkowo uwzględnić także (między innymi):

- Cynarski W.J. (2012), *Jujutsu yesterday and today. From research on the institutionalization of martial arts*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 12, no. 3, pp. 10-18.
- Cynarski W.J., Bajorek W. (2011), *Institutionalization of the jujutsu martial art in Poland: the problem of teaching qualifications*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 11, no. 4, pp. 54-58.
- Cynarski W.J., Litwiniuk A. (2005), *Działania techniczne zawodników startujących w turniejach jūjutsu o Puchar Idōkan Polska w latach 2001-2003*, "Przegląd Naukowy Kultury Fizycznej UR", vol. 8, no. 3-4, pp. 169-174.
- Cynarski W.J., Siekański L. (2019), *Essay on the Polish Ju-Jitsu Association's history (1993-2018)*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 19, no. 2, pp. 4-11; DOI: 10.14589/ido.19.2.2.
- Cynarski W.J., Słopecki J., Dziadek B., Bösch P., Piepiora P. (2021), *Indicators of Targeted Physical Fitness in Judo and Jujutsu—Preliminary Results of Research*, "Int. J. Environ. Res. Public Health", vol. 18, 4347; DOI: 10.3390/ijerph18084347.
- Cynarski W.J., Yu J.H. (2021), *Ethical values in jujutsu of Japanese origin*, "Physical Activity Review", vol. 9, no. 1, pp. 33-39; DOI: 10.16926/par.2021.09.05.
- Cynarski W.J., Yu J.H., Pawelec P. (2017), *Changes in the level of physical fitness on the way to mastery in martial arts according to activity*, "Ido Movement for Culture. Journal of Martial Arts Anthropology", vol. 17, no. 1, pp. 38-44; DOI: 10.14589/ido.17.1.6.
- Pérez-Gutiérrez M., Świder P., Kulpiński J., Cynarski W.J. (2021), *Polish publications on jujutsu (1906-2020): bibliometric analysis*, "Movimento (Porto Alegre)", vol. 27, e27061; DOI: 10.22456/1982-8918.111543.
- Renninghoff J., Witte F. (1998) *Jujutsu – Training. Das Modell des Budosport-Trainings*, Sport Verlag, Berlin [in German].

Kandydat do stopnia doktora wykazał się szeroką erudycją w zakresie literatury przedmiotu, jakim jest interdyscyplinarny obszar podjętych tu zagadnień. Merytorycznie odnosi się on do prac wielu autorów. Rozpoznanie stanu wiedzy w tym zakresie jest w dysertacji bardzo dobre. W razie jednak przygotowania książkowego wydania tej pracy lub wykorzystania treści do publikacji w postaci artykułu w dobrym periodyku naukowym sugerowałbym uwzględnienie przytoczonych wyżej pozycji.

Drobne uwagi techniczne i szczegółowe

Zwracam uwagę, że strona językowa tej rozprawy jest bez zastrzeżeń. Autor wykazał dużą dbałość o stronę formalną, aby istotne treści przekazać poprawnym językiem. Pomijam tu sprawę oznaczenia japońskich głosek długich (znaki diakrytyczne) w transkrypcji na liternictwo łacińskie, jako w tym przypadku niekonieczne. Specjalistyczne japońskie pojęcia (terminologia sportowego *jujutsu*, zwłaszcza nazewnictwo technik) zostały użyte poprawnie - we właściwym ich znaczeniu.

Jednak człowiek nie jest bytem doskonałym. Tak więc w wykazie skrótów i terminów specjalistycznych (s. 151) znajdujemy tłumaczenie skrótu JJIF / Ju-Jitsu International Federation, jako „Światowa Organizacja Ju-Jitsu”, zamiast „Międzynarodowa Federacja Ju-Jitsu”. Także zamiast *keri-waza* jest „krei waza” (literówka).

Jeszcze razi mnie określenie „stopień wtajemniczenia” (s. 110). Bo nie chodzi tu o działalność organizacji tajnych lub okultystycznych, lecz sztuki walki. Tu stosowane są stopnie techniczne (uczniowskie i mistrzowskie) oraz honorowe.

Podsumowanie

Przytoczone wyżej uwagi mają raczej charakter dyskusyjny lub dotyczą kwestii mniej istotnych, nie umniejszając wartości recenzowanej pracy. Opiniowana przeze mnie rozprawa spełnia wymogi ustawowe stawiane dysertacjom doktorskim, to jest art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 18 marca 2011 r., przynosząc nową wiedzę w zagadnieniach bardzo ważnych dla nauk o kulturze fizycznej. Jej treść oceniam bardzo wysoko. Jest to prawdopodobnie najlepsza, jak dotąd, praca doktorska na temat sportowego *jujutsu*. Rozprawa ta posiada znaczące walory poznawcze i użytkowe (aplikacyjne); może więc i powinna zostać w całości lub części opublikowana, jako monografia tematyczna lub artykuły w liczących się periodykach naukowych.

Wobec powyższego, wnoszę do Wysokiej Rady Naukowej Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie o dopuszczenie Pana magistra Andrzeja Kędrę do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Wnioskuje także o wyróżnienie, na co opiniowana rozprawa w pełni zasługuje.

Rzeszów, 23 grudnia 2022

